

Nr 66.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1934 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om vissa förmåner i pensionshänseende åt förutvarande personal m. fl. vid Kävlinge—Barsebäcks m. fl. järnvägar.

I en inom andra kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion nr 19 har herr *Arnemark* jämte fyra av kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen ville besluta, att bestämmelserna i kungörelserna den 15 juni 1922 (nr 360) och den 18 juni 1925 (nr 280 och 275) skola, räknat från tidpunkten för respektive banors förvärvande för statens räkning, tillämpas å f. d. befattningshavare vid Kävlinge—Barsebäcks, Dala—Hälsinglands, Hässleholm—Markaryds, Markaryd—Veinge och Norra Södermanlands järnvägar, vilka med pension avgått från järnvägen redan innan den övertagits av staten,

att bestämmelserna i kungörelserna den 15 juni 1922 (nr 361) och den 15 juni 1923 (nr 267) skola tillämpas å ej mindre änkor och barn efter befattningshavare vid samma järnvägar, som genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egenskap, utan även till pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning berättigade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid dessa järnvägar, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten samt

att medel härför må utgå av statens järnvägars trafikmedel».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 november 1930 gjorde *järnvägsstyrelsen* framställning i syfte att bemyndigande måtte meddelas styrelsen *dels* att utbetala pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360), dyrtidstillägg enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 275) och pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) till sådana f. d. befattningshavare vid Kävlinge—Barsebäcks, Dala—Hälsinglands, Hässleholm—Markaryds och Markaryd—Veinge järnvägar, vilka med pension avgått från tjänst vid vederbörande järnväg, innan denna övertagits av staten, *dels ock* att utbetala pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) och dyrtidstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 267) ej mindre åt sådana änkor och barn efter befattningshavare vid nämnda järnvägar, som genom statens försorg uppbära pension eller understöd i dylik egenskap, än även åt till pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller därmed jäm-

förlig pensionsinrättning berättigade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid dessa järnvägar, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid vederbörande järnväg, innan denna övertagits av staten.

I berörda skrivelse anförde järnvägsstyrelsen, bland annat, följande.

Förmånen av sådan pensionsförhöjning, som avsåges i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer, samt dyrtidstillägg enligt kungörelsen av samma dag (nr 275) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer tillkomme, på grund av stadgandena i § 8 i den förra kungörelsen och § 7 i den senare, icke blott f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, som åtnjöt pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller därmed jämförlig pensionsinrättning, utan även f. d. befattningshavare vid *före den 1 juli 1925* av staten övertagen järnväg, vilka med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten.

Motsvarande förmåner — pensionstillägg och dyrtidstillägg — tillkomme författningsenligt ej mindre änkor och barn efter befattningshavare hos enskilt företag, som *före den 1 juli 1922*, respektive *den 1 juli 1923* övertagits av staten, därest de genom statens försorg uppbure pension eller understöd i sådan egenskap, utan även till pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning berättigade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid *före den 1 juli 1922*, respektive *den 1 juli 1923* av staten övertagen järnväg, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten (kungörelserna 361/1922, § 4, och 267/1923, § 7).

Ehuru enligt ordalydelsen i de åberopade stadganden, som avsågo *dels* f. d. befattningshavare vid av staten övertagen enskild järnväg, vilka avgått med pension redan innan järnvägen övertagits av staten, *och dels* pensions- eller understödsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid dylik övertagen järnväg, stadgandena icke vore tillämpliga beträffande sådana enskilda banor, som förvärvats av staten efter stadgandenas trädande i kraft, syntes järnvägsstyrelsen dock starka sakliga skäl tala för, att förutvarande personal vid av staten senare förvärvade järnvägar samt pensionsberättigade änkor och barn efter dylik personal komme i åtnjutande av samma förmåner, som enligt stadgandena utginge till däri avsedda pensionärer av här ifrågasvarande slag. En tolkning av stadgandena i sådan riktning syntes styrelsen också otvetydigt hava stöd i grunderna för desamma och den mening, varåt lagstiftaren däri givit uttryck.

De för statsverket inköpta banor, som här avsåges, vore Kävlinge—Barsebäcks järnväg och Dala—Hälsinglands järnväg, förvärvade år 1927, samt de under år 1930 inköpta Hässleholm—Markaryds och Markaryd—Veinge järnvägar.

Det vore genom inköpet av sistnämnda två järnvägar, som frågan blivit aktuell. Det förhölle sig nämligen så, att beträffande Dala—Hälsinglands järnväg, som av statens järnvägar innehafts på arrende under en tid av tio år före övertagandet, stadgandena ifråga givits en sådan friare tolkning — utan beaktande av den begränsning, deras giltighet fått genom ordet »numera» — att däri avsedda förmåner alltifrån tiden för denna banas förvärvande för statens räkning kommit vederbörande pensionärer vid densamma tillgodo. En vid skrivelsen fogad tablå utvisade, att de i förevarande avseende från statens järnvägar intill utgången av juli månad 1930 uppburit 23,980 kronor.

Statskontoret avgav den 10 december 1930 utlåtande i ärendet och anförde därvid, bland annat, följande.

Såvitt statskontoret kunde finna, vore järnvägsstyrelsens uppfattning riktig därutinnan, att dessa förmåner författningsenligt icke tillkomme ifrågasvarande pensionärer, men då de i berörda författningar angivna grunderna för de medgivna förmånernas utgående tillkommit med riksdagens medverkan, vore frågan även i den del den avsåg att vid de gjorda utbetalningarna måtte bero av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning.

Vad därefter anginge själva sakfrågan d. v. s. spörsmålet, huruvida det kunde anses riktigt, att berörda tilläggsförmåner finge åtnjutas av ifrågasvarande pensionärer, ville statskontoret framhålla, att pensionstillägg och pensionsförhöjningar icke borde ifrågakomma beträffande andra pensioner än sådana, som kunde hänföras till icke-nyreglerade pensioner. Av uppgifter, som av statskontoret införskaffats, framginge, att vissa tillägg till pensionerna väl utginge från de enskilda järnvägarnas pensionskassa (10 % å tjänstepension, 20 % å familjepension), men att även om härtill lades de fasta tilläggsförmåner, om vilka här vore fråga, pensionerna med ett undantag, där fast tillägg icke utgått, likväl långt ifrån uppginge till samma belopp som motsvarade nyreglerade pensioner. Under sådana omständigheter syntes intet vara att erinra mot att ifrågasvarande pensionärer i likhet med motsvarande pensionärer vid järnvägar, som före vederbörande författnings ikraftträdande övertagits av staten, erhöle rätt till de fasta tilläggsförmånerna, och därmed borde också följa, att dyrtidstillägg borde åtnjutas i överensstämmelse med vad som gällde för nyssnämnda övriga pensionärer, tillhörande förutvarande enskilda järnvägar. Vad särskilt beträffade järnvägsstyrelsens framställning om tillämpning av kungörelserna nr 361/1922 och 267/1923 å »änkor och barn efter befattningshavare vid samma järnvägar, som genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egen-skap», syftade detta enligt vad statskontoret inhämtat på det fall, att statens järnvägar vid övertagande av enskild järnväg kontraktsevenligt åtagit sig att, där vederbörande icke erhöle pension från de enskilda järnvägarnas pensionskassa eller därmed jämförlig pensionsinrättning, lämna pension eller understöd av trafikmedel; och enligt uppgift måste även sådan förmån ännu alltjämt betraktas såsom oreglerad. Emellertid syntes härmed sammanhängande förhållanden vara så obestämda, att det kunde ifrågasättas, huruvida icke lämpligen borde stadgas, att pensioner icke finge genom ifrågasvarande fasta tilläggsförmåner höjas över vad en nyreglerad pensionsförmån under motsvarande förhållanden utgjorde. Det kunde tillika ifrågasättas, huruvida icke en liknande inskränkning vore på sin plats jämväl beträffande den rörliga tilläggsförmånen, d. v. s. dyrtidstillägget.

På grund av remiss avgav järnvägsstyrelsen den 15 september 1931 förnyat utlåtande i ärendet och hemställde därvid, att bemyndigande av i förevarande framställning avsedd innebörd måtte meddelas jämväl beträffande f. d. befattningshavare respektive änkor och barn efter befattningshavare vid Norra Södermanlands järnväg. Järnvägsstyrelsen anförde härvid bland annat följande.

Vad anginge spörsmålet, huruvida de blivande bestämmelserna i ämnet borde givas en sådan formulering, att de bleve tillämpliga jämväl beträffande f. d. befattningshavare, respektive änkor och barn efter befattningshavare vid järnvägsföretag, som komme att övertagas av staten, ansåge styrelsen för sin del det knappast vore lämpligt, att så skedde. Frågan huruvida och

med vilka begränsningar de tilläggsförmåner, som här avsåges, borde beviljas pensionärer vid järnväg, som framdeles förvärvades för statens räkning, syntes nämligen böra avgöras i samband med övriga med förvärvet sammanhängande frågor, särskilt frågan, huruvida den inköpta banan skulle införas med statsbanenätet eller för statsverkets räkning förvaltas såsom om den fortfarande vore enskild järnväg eller eventuellt försäljas.

Genom beslut den 21 december 1933 fann *Kungl. Maj:t* järnvägsstyrelsens ifrågavarande framställning icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* åtgärd.

Över nu föreliggande motion har utskottet inhämtat utlåtande av statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har anfört följande.

Såsom av motionen framginge, avsåge densamma endast sådan befattningshavare eller änka och barn efter dylik, som avgått ur tjänst eller avlidit redan innan i motionen omförmälda enskilda järnvägar övergått i statens ägo. Antalet personer, på vilka ett riksdagens medgivande att utbetala pensions- och dyrtidstillägg skulle komma att tillämpas, kunde därför icke komma att ökas, utan avtogs efter hand som pensionsrätten komme att upphöra. Härvid komme visserligen, då f. d. befattningshavare avlede, pensionsrätten, om han efterlämnade änka eller minderåriga barn, att först överflyttas till dessa, men en sådan överflyttning medförde givetvis en ej obetydlig minskning i utgående förmåner.

I sina tidigare skrivelser till *Kungl. Maj:t* den 4 november 1930 och den 15 september 1931 hade styrelsen uttalat, att starka sakliga skäl talade för att ifrågavarande pensionärer måtte komma i åtnjutande av de tilläggsförmåner, varom här vore fråga, och styrelsen ansåge sig för sin del böra vidhålla denna sin uppfattning. Ett ytterligare stöd härför förefunnes, såsom ock i motionen angivits, i de oformligheter som uppkomme vid tillämpning av gällande föreskrifter, i det att i vissa fall änka efter befattningshavare kunde komma i åtnjutande av dyrtidstillägg, medan hennes avlidne man i egenskap av pensionär ej hade rätt därtill, och att i andra fall av två nu i tjänst varande befattningshavare, av vilka den ene komme att pensioneras av enskilda järnvägarnas pensionskassa och den andre av staten, den förre kunde erhålla dyrtidstillägg, men ej den senare.

Om motionen skulle komma att tillstyrkas, ville styrelsen dock framhålla det som lämpligt, att en uttrycklig föreskrift måtte intagas därom, att det i varje fall skulle iakttagas, att sammanlagda pensionsförmånen icke måtte genom fast eller rörligt tillägg av ifrågavarande slag höjas utöver vad en nyreglerad pension, dyrtidstillägg inberäknat, under motsvarande förhållande utgjorde.

Enligt en av styrelsen lämnad uppgift skulle vid bifall till motionen kostnadsökningen för år komma att uppgå till 29,129 kronor.

Statskontoret har framhållit, bland annat, att då ifrågavarande personer kommit i åtnjutande av de förmåner, som de genom den enskilda järnvägen varit tillförsäkrade, det syntes ämbetsverket icke föreligga anledning att bereda dem en bättre ställning än de skulle haft, därest vederbörande järnväg icke övertagits av staten. En dylik åtgärd skulle för övrigt, såsom närmare framginge av den inom järnvägsstyrelsen utarbetade tablan, komma att medföra en icke oväsentlig kostnadsökning. På grund härav och under erinran tillika, att *Kungl. Maj:t* genom beslut den 21 december 1933 icke funnit av

järnvägsstyrelsen tidigare gjorda framställningar i enahanda syfte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, ansåge sig statskontoret icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, avser det i motionen framställda förslaget, att förenämnda särskilda förmåner av statsmedel skulle tillerkännas dels personal, som avgått från vederbörande enskilda järnvägs tjänst redan innan den övertagits av staten, dels ock pensionsberättigade efterlevande till dylika anställningshavare. Ifrågavarande personer hava kommit i åtnjutande av de förmåner, som de genom vederbörande enskilda järnvägsföretag varit tillförsäkrade. Utskottet finner icke anledning tillstyrka åtgärd i syfte att bereda dem en bättre ställning än de skulle haft, om staten icke övertagit järnvägarna, så mycket mindre som frågan nyligen prövats av Kungl. Maj:t utan att föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 19 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 maj 1934.

På bankoutskottets vägnar:

EDVIN LEFFLER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Stendahl*, *Ström* i Lidköping, *Johansson* i Friggeråker, *Forssell* och *Silfverstolpe*;

från andra kammaren: herrar *Leffler*, *Bäcklund*, *Lauren*, *Lovén*, *Ryberg*, *Paulsen*, *Johansson* i Sollefteå och *Wikström*.

Reservation

av herrar *Bäcklund*, *Laurén* och *Lovén*, vilka, under åberopande av vad järnvägsstyrelsen i ärendet anfört, ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen, i anledning av motionen II: 19, må besluta, att bestämmelserna i kungörelserna den 15 juni 1922 (nr 360) och den 18 juni 1925 (nr 280 och 275) skola, räknat från tidpunkten för respektive banors förvärvande för statens räkning, tillämpas å f. d. befattningshavare vid Kävlinge—Barsebäcks, Dala—Hälsinglands, Hässleholm—Markaryds, Markaryd—Veinge och Norra Södermanlands järnvägar, vilka med pension avgått från järnvägen redan innan den övertagits av staten;

att bestämmelserna i kungörelserna den 15 juni 1922 (nr 361) och 15 juni 1923 (nr 267) skola tillämpas å ej mindre änkor och barn efter befattningshavare vid samma järnvägar, som genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egenskap, än även till pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning berättigade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid dessa järnvägar, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten;

skolande härvid iakttagas, att den sammanlagda pensionsförmånen i intet fall må överstiga vad nyreglerad pension, dyrtidstillägg inberäknat, skulle under motsvarande förhållanden utgöra; samt

att ifrågavarande förmåner skola utgå av trafikmedel.
